

广西中医药大学
GUANGXI UNIVERSITY OF CHINESE MEDICINE

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 Strategic Leadership of School Administrators in the 21st Century

จันทร์วิมล วงศ์แดง

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

e-mail : s63561802016@ssru.ac.th

ผศ.ดร.ต้นสนีย์ จะสุวรรณ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทาง นโยบาย วิสัยทัศน์ ของสถานศึกษา เป็นกลไกและตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งต้องมีความพร้อมในด้าน คุณลักษณะที่โดดเด่น กล่าวคือมีทักษะทางปัญญาสูง เพนนักบริหารมืออาชีพ มีจิตเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดี ตลอดจนนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ ส่งผลต่อกลยุทธ์การบริหารและการขับเคลื่อนสถานศึกษา ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ถือเป็นลักษณะของภาวะ ผู้นำที่เป็นกระบวนการที่แสดงออกถึงการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ กำหนดกลยุทธ์ นโยบายขององค์กรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ สร้างแรงบันดาลใจและสร้างแรงจูงใจ ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

School administrators in the 21st century are leaders influencing internal personnel in determining directions policy and vision. They are an important mechanism and important factors in the quality of education and must get ready to have the outstanding characteristics, including advanced cognitive skills, professional principalship, creative mind, good attitudes and taking the institution to achievement. Moreover, leadership of school administrators is therefore an important factor affecting management strategies and drives academy. Strategic leadership is the process of expressing the strategic vision of a leader and putting it into practice in order to establish effective strategic policies for developing the organization to keep up with the rapid changes of globalization. It is the potential to inspire and motivate

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

organizational members to work productively for the organization and achieve the desired objectives.

Keywords : strategic leadership, school administrators in the 21st century

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่มุ่งเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในการออกไปดำรงชีวิตในโลกได้อย่างมีความสุข ทักษะที่สำคัญคือทักษะชีวิตและการทำงาน มีความรู้ที่จำเป็นในการใช้ชีวิตและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้กับภาวะเศรษฐกิจในสังคมโลกปัจจุบัน (วิจารณ์ พานิช, 2556) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำที่จะสามารถนำพาองค์กรก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีลักษณะภาวะผู้นำสูง เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์และเข้ากับทุกสถานการณ์ได้โดยใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548)

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคตและมีรูปแบบของความเป็นผู้นำที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร ทักษะการบริหารองค์กร ผู้นำขององค์กรหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ทั้งสิ้น ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญ คือ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการคิดและการบริหารจัดการแบบใหม่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำระดับสูงขององค์กรหรือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาในทุกขั้นตอน ที่จะส่งผลให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ชาญชัย อัจฉริยา, 2550)

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

ธีระ รุญเจริญ และคณะ (2552) ให้ความหมายผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าของครู อาจารย์ และใช้ความรู้ความสามารถดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ให้ความหมายผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2555) ให้ความหมายผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชนในการดำเนินงาน ตามแนว

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลได้เพียงใดนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนและสร้างพลังแห่งการร่วมแรงร่วมใจ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคลากรวิชาชีพทางการศึกษาที่เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งรัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีทักษะด้านการบริหารเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ศศิตา เพลินจิต (2558) กล่าวว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ซึ่งคนที่เป็นผู้บริหารจะต้องทำมีหน้าที่สำคัญอยู่ 5 ด้าน คือ 1) ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง 3) ทักษะด้านสังคมและทักษะทางวัฒนธรรม 4) การเป็นผู้สร้างหรือผลิตรับผลิตชอบเชื่อถือได้ 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ สอดคล้องกับ แพรดดาว สอนองพันธ์ (2557) กล่าวว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ความสามารถด้านศักยภาพ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถพัฒนาได้โดยการเรียนรู้และฝึกฝน แสดงออกในรูปการกระทำในการนำเอาความรู้ ทรัพยากร ปัจจัยทางการบริหารมาใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้ 1) ทักษะด้านเทคนิค 2) ทักษะด้านมนุษย 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด 4) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน 5) ทักษะด้านความรู้ความคิด 6) ทักษะด้านการบริหาร 7) ทักษะด้านการวางแผน 8) ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 9) ทักษะด้านการประเมิน 10) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 11) ทักษะด้านการสร้างทีมงาน Hoyle, English and Steffy (2005) ได้เขียนหนังสือเรื่อง ทักษะที่ทำให้ประสบความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Skills for Successful 21st Century School Leaders) ประกอบด้วย 10 ทักษะ ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ทักษะที่ทำให้ประสบความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ทักษะที่ทำให้ประสบความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

- 1) ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Skills in Visionary Leadership)
- 2) ทักษะด้านในการกำหนดนโยบายและการปกครอง (Skills in Policy and Governance)
- 3) ทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน (Skills in Communication and Community Relations)
- 4) ทักษะการบริหารจัดการองค์กร (Skills in Organizational Management)
- 5) ทักษะการวางแผนและการพัฒนาหลักสูตร (Skills in Curriculum Planning and Development)
- 6) ทักษะการจัดการเรียนรู้ (Skills in Instructional Management)
- 7) ทักษะการประเมินผลงานและการบริหารบุคลากร (Skills in Staff Evaluation and Personnel Management)
- 8) ทักษะในการบริหารจัดการบุคลากร (Skills in Staff Management).

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ทักษะที่ทำให้ประสบความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

9) ทักษะการวิจัยทางการศึกษา การประเมินผลและการวางแผน (Skills in Educational Research, Evaluation and Planning)

10) ค่านิยมและจริยธรรมของการเป็นผู้นำ (Values and Ethics of Leadership)

ที่มา: Hoyle, English and Steffy (2005)

Weigel (2012) ได้เขียนบทความเรื่อง Management Skills for the 21st Century: Avis Gaze (2016) เขียนงานเรื่อง Preparing School Leaders:21" Century Skills และ National Association of Secondary School Principals (NASPP) (2013) เขียนหนังสือเรื่อง 10 Skills for Successful School Leaders สามารถสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกันได้ ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21

ทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21

- 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (Critical and creative thinking skill)
 - 2) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving skills)
 - 3) ทักษะการสื่อสาร (communication skill)
 - 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Technological and digital literacy skills)
 - 5) ทักษะด้านการบริหารองค์การ (Organizational management skills)
 - 6) ทักษะการบริหารงานบุคคล (Personal management skills)
 - 7) ทักษะทำงานเป็นทีม (Teamwork skills)
 - 8) ทักษะด้านนวัตกรรม เพื่อการเรียนรู้ (Teaming innovation skill)
 - 9) ทักษะการกำหนดทิศทางองค์กร (Setting instructional direction skill)
 - 10) ทักษะการรับรู้ไว (Sensitivity skill)
 - 11) ทักษะการตัดสินใจ (Adjustment skill)
 - 12) ทักษะมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results orientation skill)
 - 13) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal skill)
 - 14) ทักษะคุณธรรมจริยธรรม (ethical-moral skills)
-

ที่มา: Weigel (2012)

จากการสังเคราะห์แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากนักวิจัยและนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น พบว่ามี 10 ทักษะที่สำคัญ ได้แก่ 1) ทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ 2) ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทักษะด้านการบริหารจัดการองค์การ 4) ทักษะ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ด้านการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และชุมชน 6) ทักษะด้านการแก้ปัญหา 7) ค่านิยมคุณธรรมและจริยธรรมของการเป็นผู้นำ 8) ทักษะด้านการวางแผนกำหนดนโยบายและหลักสูตร 9) ทักษะด้านการประเมินผล และ 10) ทักษะการทำงานเป็นทีม

ความหมายของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2549) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ว่า เป็นเรื่องของผู้บริหารระดับสูงและการเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์นี้ก็มีความหมายคล้ายกับการเป็นผู้นำแบบมุ่งเน้นเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้นำที่จูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยรางวัลอันเกิดจากการบรรลุผลสำเร็จในงานหรือผู้นำเชิงปฏิรูปซึ่งเป็นกระบวนการนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่าความคงที่ และสุตวรธรรมกิจ (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือการเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคาดการณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความยืดหยุ่นและสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย Dubrin (2007) ให้ทัศนะว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เป็นกระบวนการในการกำหนดทิศทางกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่องค์กรในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้องค์กรอยู่รอดต่อไปได้ การเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ยังเป็นอีกหนึ่งในประเภทของภาวะผู้นำที่จะเป็นตัวผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามแนวคิดของเอเดิร์ (Adair, 2002) กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์กรทุกขนาดทุกระดับ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นผู้นำที่รับผิดชอบในการสร้างและการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ ขององค์กร ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม กลยุทธ์ โครงสร้าง ภาวะผู้นำและเทคโนโลยี และยังมีหน้าที่ในการจูงใจให้บุคลากรนำการตัดสินใจของตนลงสู่การปฏิบัติ ผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงมีบทบาทสองด้านที่เป็นบทบาทคู่ขนานกัน กล่าวคือ บทบาทแรกในฐานะเป็นผู้วางแผนออกหรือกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ให้แก่องค์กร ส่วนบทบาทที่สองในฐานะที่นำเอากลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงเป็นทั้งผู้กำหนดและผู้นำการปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (strategic leadership) หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคาดการณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการสรรหาวิธีการในการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

Dubrin (2004) กล่าวว่า องค์ประกอบของผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะพฤติกรรมและแนวทางการปฏิบัติ โดยรวมคุณลักษณะทั้งของภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้าด้วยกันโดยมีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้ 1) ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง 2) ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 3) การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4) วิธีการคิดเชิงปฏิวัติ และ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ วรวรรัช เทียมสุวรรณและคณะ (2562) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักกลยุทธ์ถูกสังเคราะห์เป็นข้อมูล 3 ด้าน คือ 1) ด้านการนำตนเอง หมายถึง การมีองค์ความรู้ในโลกาภิวัตน์ ความคิดเชิงบวกและทัศนคติแบบทำได้ กระบวนทัศน์

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ที่เป็นโลกาภิวัตน์ 2) ด้านการนำทีม หมายถึง การสร้างขวัญกำลังใจและการจูงใจ การบริหารทีมและความขัดแย้ง การติดต่อสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการนำองค์กร หมายถึง กำหนดใช้และทบทวนวิสัยทัศน์ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ร่วมให้เหมาะสม เป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ควบคุมงานด้วยระบบสมดุล Ireland and Hitt (1999) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์จำเป็นต้องดำเนินการใน 6 กิจกรรม สรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ความสำคัญของสมรรถนะองค์กร 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 4) ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร 5) การปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และ 6) การริเริ่มสร้างสรรค์ และนวลจันทร์ จันทนพ (2559) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องมีการจัดการมีการวางกรอบยุทธศาสตร์และแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารต้องมีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เป็นการวางกรอบยุทธศาสตร์และแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความรู้ความเข้าใจระดับสูง 2) มีวิสัยทัศน์ 3) มีคุณธรรมจริยธรรม 4) ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร 5) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เชิงปฏิบัติ และ 6) กลยุทธ์ในการนำตนเอง นำทีม และนำองค์กรสู่ความสำเร็จ

แนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์และนักวิชาการ กล่าวถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

1. Dess and Miller (1993) ได้กล่าวว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์มี 3 ประการ ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ที่ง่ายแก่การเข้าใจ 2) การออกแบบองค์การ เป็นกิจกรรมที่เน้นการประเมินองค์การที่จำเป็นต่อการก่อให้เกิดผลลัพธ์ และสามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้อย่างประสบความสำเร็จ 3) การปลูกฝังวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นเลิศและคุณธรรมขององค์กร บุคลากรทั่วทั้งองค์กรต้องได้รับการสนับสนุนให้มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

2. Nahavandi and Malekzadeh (1999) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเด่นสำคัญ 2 ด้าน ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือ 1) ด้านแสวงหาความท้าทาย และ 2) ด้านความต้องการที่จะมีอำนาจในการควบคุม

3. Ireland and Hitt (1999) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ว่าขณะที่บริบทโลกาภิวัตน์ขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งแนวกว้างและแนวลึกควบคู่กับสภาวะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เช่นนี้ จำเป็นที่ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องดำเนินการใน 6 ขั้นตอน ต่อไปนี้ 1) ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องสามารถให้วิสัยทัศน์ที่แจ่มชัดและมีลักษณะจูงใจขององค์การและเป็นวิสัยทัศน์ที่ได้มาจากบุคคลฝ่ายต่าง ๆ 2) ผู้นำเชิงกลยุทธ์จะต้องตระหนักให้มีความสำคัญต่อการใช้ประโยชน์และดำรงรักษาจุดเด่นที่เป็นแกนสมรรถนะขององค์กรให้ได้ เพราะจุดเด่นดังกล่าวจะเป็นทั้งทรัพยากรและขีดความสามารถที่จะทำให้องค์กรมีอัตลักษณ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขัน 3) ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องมุ่งเน้นกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยกระบวนการของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของศตวรรษที่ 21 จะต้องดำเนินการที่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรม ความมีผลผลิตอย่างยั่งยืนขององค์การ ด้วยการกระตุ้นและเปิดกว้างแก่ทุกคน 5) ผู้นำเชิงกลยุทธ์จะต้องยึดมั่นและมุ่งเน้นแนวปฏิบัติต่าง ๆ อย่างมีจริยธรรมด้วยการแสดงความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมยึดมั่นในหลักการ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ของตน ทั้งสามารถในการดลใจต่อพนักงานให้ประกอบธุรกิจบนหลักของความเป็นจริยธรรม และ 6) ผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะต้องสามารถสร้างความมีประสิทธิผลและควมมีคุณภาพขององค์การระหว่างความควบคุมที่เน้นในความยืดหยุ่นและการริเริ่มใหม่ ๆ ที่มุ่งผลระยะสั้นกับที่มุ่งผลระยะยาว

4. Adair (2002) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์กรทุกขนาดทุกระดับ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นผู้นำที่รับผิดชอบในการสร้างและการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ ขององค์กร ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม กลยุทธ์ โครงสร้าง ภาวะผู้นำและเทคโนโลยี และยังมีหน้าที่ในการจูงใจให้บุคลากรนำการตัดสินใจของตนลงสู่การปฏิบัติ ผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงมีบทบาทสองด้านที่เป็นบทบาทคู่ขนานกัน กล่าวคือ บทบาทแรกในฐานะเป็นผู้วางแผนออกหรือกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ให้แก่องค์กร ส่วนบทบาทที่สองในฐานะที่นำเอากลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงเป็นทั้งผู้กำหนดและผู้นำการปฏิบัติ

ทักษะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการบริหารงานในองค์กรแบบเดิมไปสู่การบริหารยุคใหม่ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 มีการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยผู้บริหารมืออาชีพ ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไอร์แลนด์ และฮิตต์ (Ireland and Hitt, 1999) ที่กล่าวถึง ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ทักษะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21

ทักษะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21

1. เน้นกระบวนการ และผลลัพธ์
2. มีความเชื่อมั่นปราศจากความหึงหึง
3. ศึกษาค้นคว้า และยกระดับความรู้
4. แบ่งปัน และเพิ่มเติมความคิดสร้างสรรค์
5. เชื่อมความสัมพันธ์อันดี
6. แสดงออกถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกัน
7. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน
8. ยอมรับความแตกต่าง และความหลากหลาย
9. ยอมรับ และปฏิบัติตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์
10. ทำหน้าที่เป็นผู้นำที่ดี และผู้ตามที่ยอดเยี่ยม
11. มองบุคลากรขององค์กรว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่า
12. ทำหน้าที่ตามกระแสของโลกาภิวัตน์
13. ให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อพัฒนาบุคลากรขององค์กร

ที่มา: Ireland and Hitt (1999)

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาและด้านอื่น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่จะนำพาองค์กรให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามกระแสของสังคมปัจจุบัน รับมือกับการเปลี่ยนแปลง มีกลยุทธ์ที่สามารถดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสถานการณ์โลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทาง นโยบาย วิสัยทัศน์ในการบริหารงานในสถานศึกษา เป็นกลไกสำคัญและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องมีความรู้ความสามารถ เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีจิตเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดี มีความคาดหวังสูงที่มุ่งสร้างความสำเร็จของงาน ตลอดจนบริหารจัดการ ปรับปรุงคุณภาพผลการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคใหม่

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นกระบวนการที่แสดงออกถึงการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะเป็นผู้ที่สามารถกำหนดกลยุทธ์ วางแผนนโยบายในการขับเคลื่อนองค์กร ซึ่งการทำงานใดก็ตามที่ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารไม่สามารถที่จะกระทำหรือดำเนินการเพียงผู้เดียวได้ หากแต่ต้องอาศัยพลังความสามารถจากผู้ใต้บังคับบัญชา จึงจะทำให้การดำเนินงานสำเร็จได้

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทั้งภาวะผู้นำ กลยุทธ์ในการบริหารงานที่เหมาะสม สร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และต้องอาศัยทักษะที่จำเป็นด้านการบริหาร กล่าวคือ ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ทักษะการบริหารจัดการองค์กร ทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น เพื่อให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2550). **ทักษะภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ : มัลติมีเดียฟอร์เมชันเทคโนโลยี
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายโรงพิมพ์ บริษัท ตาตา พับลิเคชั่น.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). **การบริหารการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์การศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.
- ธีระ รุญเจริญ และคณะ. (2552). **การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ. ฐานคิดทางการบริหารและการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2**, 1(35): 14-19.

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021"
 วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564

- นวลจันทร์ จันทนพ. (2559). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล
 ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- แพรวดาว สอนงผัน. (2557). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์. วารสารการจัดการสมัยใหม่.
- วรวรรษ เทียมสุวรรณและคณะ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 (Strategic Leadership
 in the 21st Century). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. ปีที่ 15 (ฉบับที่ 2).
<http://www.graduate.dusit.ac.th/journal/index.php/sdujournal/article/view/656/624>
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุตวรรษธรรมกิจ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร. บริษัท จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). บทสรุปยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตใน
 ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ศรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง
 พุทธศักราช 2552-2559. กรุงเทพฯ : ฟีนีქซ์พับลิชชิง.
- Adair, J., (2002). *Effective Strategic Leadership*. London : Pan Macmillan.
- Dubrin, A. J., (2004). *Leadership : Research Findings, Practice, and Skills*. 4th ed. New York :
 McGraw – Hill.
- Dess, G. G. and Miller, A. (1993). *Strategic Management*. Singapore : McGraw - Hill.
- Hoyle, English and Steffy, (2005). *Skills for Successful 21st Century School Leaders*. (n.p.).
- Ireland, R. D. and Hitt, M. A. (1999). *Achieving and maintaining strategic
 competitiveness in the 21st century: The role of strategic leadership*. *Academy
 of Management Executive*, 19 (4): 63-77.
- Nahavandi, A and Malekzadeh, A. R., (1999). *Organizational Behavior: The Person
 Organization Fit*. Indiana, U.S.A. : Prentice-Hall. Boston : Houghton Mitchell.
- Weigel, (2012). *Management Skills for the 21st Century: Avis Gaze /Preparing School
 Leaders: 21st Century Skills and National Association of Secondary School
 Principals (NASSP)*. (n.p.).